16 jaar, No. 91. — 's HERTOGENBOSCH. — Donderdag 1 Augustus 1844.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM, QUID VETAT?

ABONNEMENTS-PRIS
Voor de Stad . . f 12.
Franco per post. » 14.

(*Verschijnende driemalen in de week*: Dinsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN
15 *cents de regel*
behalve 35 *cents regel*

Neerlands toestand verbetert zich niet.

Dit is duidelijk zigtbaar. Slechts onkundigen kunnen daaraan twijfelen.

Door de wet van den 6 maart, en de daaruit gevolgde gedwongene leening, heeft men de natie eenen stap laten doen, welke lijk in zegeningen zijn moest. Althans zóó waren de verwachtingen, zóó waren de voorspellingen. Het was een reuzenstap.

Het blijkt nu reeds, dat wij regt hadden, daartoe niet mede te werken. De stap was te groot voor de natie, en boven het bereik van den kwantieelen regtskundigen man, die hem bestieren moest.

Hij slaagde aanvankelijk. En daarom verhaalde de bent der oligarchen aan de kudde der onnoozelen en vreesachtigen, en misleidden, dat de zaak gewonnen was. Juist daar begon de misrekening.

Wat had men gedaan? Men had eenen grooten lap op een oud verteerd kleed geplaatst. Het spreekt van zelf, dat de nieuwe lap afscheuren moest van het verrotte kleed.

In plaats van den kanker te snijden uit de wonden, welke de natie opvreten, heeft de minister daarover eene groote pleister gelegd, welke niets zal uitwerken, dan dat zij de wonden nog meer zal doen ontsteken en veretteren.

Dit eerste onvermijdelijk gevolg begint zich reeds te openbaren. De overspanning der natie heeft onbedeeldheid veroorzaakt. Onbedeeldheid in het publiek leven; onbedeeldheid in de openbare aangelegenheden; onbedeeldheid in handel, trafijken, ondernemingen; onbedeeldheid tot zelfs in liefdewerken.

De druk der buitengewone storting zal twee jaren voortduren. Twee jaren ook zal de burgerklasse van Nederland gebukt gaan onder eenen zwaren last. Zij, die naauwelijks haar dagelijksch brood verdient, ziet zich onder bedreiging van parate exekutie verpligt, onder den naam van belasting en leening, gewone en buitengewone stortingen te doen, die haar krachten ver te boven gaan. Het is niet mogelijk, dat daar een ander gevoel, dan dat van ontmoediging heerschen kan. De gegoede stand, die hiera alleen voorziet in de gewone behoeften der schatkist, zal in dien zelfden trant gaan. Voor hem is geen ander uitzigt geopend dan dat van verarming.

Uitputting van de middenklasse, uitdroging der bron, waaruit de schatkist het meest gevoed wordt, ziedaar het eerste gevolg van den grooten financiëelen maatregel van VAN HALL.

Een tweede gevolg is gebrek aan belangstelling en deelneming aan de openbare zaak. De natie ziet geene uitkomst. Zij laat zich dus niet in met belangen, aan welke zij niets kan toebrengen, en die haar hopeloos voorkomen.

Wat zal het helpen? Ziedaar de vraag, waarmede men ieder voorstel beantwoordt, dat met de verbetering van ons konstitutioneel beheer in betrekking staat.

Inderdaad *wat zal het helpen?* Wat zal het helpen, dat zij eenige pogingen ten goede begunstigt, daar zij niet is en niet behoort tot datgene, wat ons konstitutioneel radenwerk in beweging brengt?

Zij is buiten alles, behalve buiten de belastingen, die zij, hoe zwaar ook, bijna geheel alleen draagt ten gunste van oligarchen, die haar overheerschen, die genieten en niet betalen, die alle eer, en aanzien en geld onder zich verdeelen, als waren zij de eigenaren van Neerlands volk, en deze hunne slaven.

Er was een tijd, het was die onder de regering van Willem I, toen de natie gerust insluimerde in een onwrikbaar vertrouwen op 's lands instellingen. Zij meende, dat hare belangen bewaakt, en verzorgd en behartigd werden, dewijl er te 's Gravenhage op het binnenhof jaarlijks eene vergadering plegtig geopend en maanden daarna gesloten werd, die men volksvertegenwoordiging noemde. Men wist, dat die volksvertegenwoordiging slechts eene bittere misleiding was; en hoe grievend het volk uit den slaap werd geschokt, toen de natie aan den boord stond van den afgrond, waarbij hare zoogenaamde volksvertegenwoordigers haar gesleept hadden.

Willem II nam den scepter over, en het vertrouwen herleefde. De natie bedroog zich nu niet in den vorst; zij bedroog zich in hare vertegenwoordigers.

Door eene gebrekkige herziening der staatswet was de oppermagt van den troon overgebragt in de kamer. Men had den vorst de handen gebonden, en daardoor van zelf de magt der oligarchie uitgestrekt.

De vorst, die het goede wil, kan niet, wat hij wenscht volvoeren. Zijne magt, zijn invloed zelfs is gefnuikt. Hij, de bondgenoot als de natie, zucht onder den druk eener oligarchieke overheerschung, waarvan hij met haar de rampzalige gevolgen deelt.

Het duurde niet lang, of de natie onderging eene nieuwe teleurstelling. Men zag al het goede, dat men zich onder de nieuwe regering beloofd had, weinig of niets tot stand komen. De zaken bleven op denzelfden voet, dat is de burgerstand verarmde, en de behoeften der schatkist vermeerderden.

Helaas! nog waren de oogen der natie niet geheel geopend. Men schreef den koning toe, wat men slechts aan de volksvertegenwoordiging te danken had. Van daar, dat sommigen er op uit waren, om den koning en zelfs den troon van Nederland impopulair te maken. Wilden sommigen misschien eene republiek?

Daarvoor behoede ons de Hemel.

De natie is steeds in de gelegenheid geweest te oordeelen, waar in Nederland eigenlijk de wortel van alle kwaad zit. Daartoe heeft niets meer en beter gewerkt, dan de monsterwet.

Deze, het is bekend, is niet uitgegaan van den troon. Zij is zelfs niet het werk van het ministerie. Zij is de vrucht der kamer, waar het ontwerp werd gesmeed, verbeterd, dat wil zeggen, verergerd, gesanktioneerd, en tot wet verheven.

Dit weet de natie. Zij heeft gezien, dat tegen den overmagt een wil der oligarchie, noch koning, noch natie iets vermogten; dat geen van beiden bestand waren afzonderlijk tegen dezelve op te staan; en daarom, ofschoon zoo dikwijls door die ontmergelde natie altijd vertrouwd was geweest en nog vertrouwd is aan sommige handen, die eigenaamelijk om niet waren, haar te bedriegen, haar uitzuigen, en dat al hare noodlottige ontwikkeling naarm om haar te brengen tot een algemeen ondergang, — de populariteit van den troon was gebleven, maar de magt der oligarchie versterkt, de natie is ontmoedigd, en wanhoopt. Alle publiek leven is uitgedoofd. En indien men op dit oogenblik nog eenige belangstelling ontwaart in de openbare zaak, dan is het bij sommige moedige vermogens, die nooit hun wil en levenskracht kunnen kwijten in het gevaar zelve dat hen omgeeft.

DUITSCHLAND

In de zitting van den Zwitserschen landdag van 22 julij, heeft de *Vorort*, ter zake eener belangrijke kwestie, eene bijna eenjarige moederdeheid erlangd.

St. Gall stelde voor, om de behandeling der onderwerpen, die niet tijdig genoeg voorgedragen worden, tot den volgenden landdag te verschuiven; volgens dit voorstel zou het voldoende geweest zijn, dat sommige kantons voorgaven, geen genoegzamen tijd te hebben tot onderzoek der aan hen voorgestelde dringende maatregelen, om deze te verijdelen. De *Vorort* had zich krachtdadig tegen dit voorstel verzet, hetwelk na eene tamelijk levendige beraadslaging, ten slotte door achttien kantons tegen twee werd verworpen.

—Te Berlijn is een vrij zonderling gerucht in omloop, hetwelk veel geloof vindt. Men verzekert dat er bij kabinets-orde eene *kerkelijke kommissie* zal benoemd worden onder het voorzitterschap van dr. Bunsen, die door zijne onderhandelingen met den Heiligen Stoel, ter zake der gemengde huwelijken, eene zoo treurige vermaardheid heeft verkregen. Indien men de algemeen verspreide gissingen gelooven mag, zou die kommissie belast worden met eene nieuwe herziening en hervorming van de bekende *liturgische agenda*, door den overledenen koning in persoon met behulp van zijnen adjudant de generaal Witzleben, voor zijne nieuwe evangelische kerk opgesteld. Deze daadzaak zou eene aanmerkelijke schrede zijn op den weg der ontbinding van het *officieele evangelismus*, aan hetwelk deszelfs koninklijke insteller de lutherse en kalvinistische belijdenissen had opgeofferd, met het bestaan van een groot getal bedienaren van deze beide eeredienst[illegible] aan de konstitutie zijner dienwerk te onderwerpen.

ENGELAND

Men heeft algemeen verspreid, dat de reis van keizer Nikolaas naar Londen geheel zonder eenig staatkundig doel geweest is, en men heeft er bijgevoegd, dat bij [illegible]gin Victoria bijzonder koel [illegible] geworden. Thans echter begint onder het publiek het gerucht rond te loopen, dat de reis van den Tzar niet geheel en al onvruchtbaar voor de Russische belangen is geweest, en dat hij van den hertog van Wellington zekere beloften heeft erlangd, welke van eenen zorgwekkenden aard voor Frankrijk zouden zijn. Men beweert zelfs dat de reis naar Londen van den heer de Brunnow de innige vertrouweling van den keizer, ten doel heeft de onderhandelingen, door den autokraat in persoon, twee maanden geleden, op touw gezet, te beginnen.

— Het hoogerhuis heeft in kommitté de hernieuwing der wet goedgekeurd, bij welke de openbare optogten der partijen in Ierland worden verboden, met verwerping van een amendement van lord Wicklow, die meende dat deze wet, hoewel [illegible]schijn onpartijdig, nogtans indedaad hoogst onrechtvaardig jegens de protestanten was, dewijl zij hunne optogten belette, terwijl de groote volksvergaderingen der repealers daarbij ongemoeid bleven. De [illegible] van Wellington herinnerde daarop, hoe ook deze [illegible]eten, zonder de toevlugt tot gewelddige maatregelen te moeten nemen, daarin verhinderd waren geworden, [illegible]hoor Ierland thans eene grootere rust dan sedert [illegible]eidene jaren genoot. Bovendien, zeide hij, had[illegible] door zoowel hunne zucht als hunne magt getoond, [illegible] de optogten der eene partij te fnuiken, en begeerden dus nu ook de magt te houden, om het die der andere te blijven doen.

—Omtrent het bezoek van den koning der Franschen hier te lande wil men nader weten, dat Z. M. zich in de maand september te Treport [illegible]scheepen, door twee schepen van 74 stukken en [illegible] vijf stoomschepen begeleid worden en te Portsmouth landen zal, om van daar langs den spoorweg, tot het naast bij Windsor gelegen station voort te reizen. Z. M. zal zeer [illegible]men verder, acht dagen te Windsor blijven en [illegible] niet bezoeken.

— Het Nederlandsch gouvernement blijft stellig de toelating van Engelschen op Java weigeren. Het is bekend dat volgens de nieuwe Engelsche wet de suiker, afkomstig van vrijen arbied, tot eene vermindering van regten toegelaten wordt; maar om dit voorregt te genieten, moet een Engelsch agent op de plaats der afzending een certifikaat van oorsprong teekenen. Nederland wil liever van het voordeel dier vermindering afzien dan in zijne kolonien Engelsche agenten toelaten.

FRANKRIJK

De *Presse* verzekert dat de *Moniteur* binnen kort een artikel zal bevatten, hetwelk een einde zal stellen, aan al de geschillen, over het al of niet toereikende der civiele lijst van koning Lodewijk Philips.

— De berigten uit Marokko schijnen van veel ernstigeren aard te wezen, dan de jongste telegraphische depêche hetdeed voorkomen. Zoo als men zegt, staat de maarschalk Bugeaud op het punt om de verantwoordelijkheid der gebeurtenissen van zich af te schuiven, indien het kabinet zich niet haastte, hem versterking te zenden. Eene briefwisseling uit Parijs verzekert, dat de [illegible] instruktien aan den maarschalk afgezonden [illegible]

— In het bekende rapport van den heer Thiers over het middelbaar onderwijs kwamen de volgende zinsneden voor: » Wij hebben wel eens den wensch hooren uiten, dat, om toezigt over de geestelijke scholen uit te oefenen, het examineren der onderwijzers aldaar (in plaats van aan de universiteit) aan eene magt van staatkundigen aard, wierd opgedragen, waarschijnlijk op soortgelijke wijze als in België, waar de openbare staatsmagten de examinatoren voor de hoogeschholen benoemen. De voorstanders der geestelijkheid [illegible] zelven, wanneer zij zulk eenen wensch uiten. Dat inroepen der staatsmagten is in België aan de geestelijkheid gelukt, omdat zij daar zelfs de staatkunde (de wetgevende kamers) beheerscht. Het zou minder in Frankrijk gelukken, waar de staatkunde niet gezegen is zulk eene overheerschning te dulden."

De graaf Felix de Mérode heeft eenen brief aan den heer Thiers in de Belgische bladen doen plaatsen, waarin hij ontkent, dat de geestelijkheid in België meester is. » Indien uwe schatting juist is," zegt de graaf de Mérode in dezen brief, » zou ik niet dan diep leedwezen moeten gevoelen over het deel, dat ik aan de omwenteling genomen heb, waarvan de Belgische onafhankelijkheid het gevolg is; vermits dan de bevrijding van het Hollandsche juk voor onze provincien in staatkundige slavernij van de zijde der geestelijkheid verkeerd is. Zulk eene slavernij nu is mij altijd toegeschenen de verderfelijkste ziek te zijn, het grootste gevaar van verbastering met [illegible] vermengd, waaraan de [illegible] volken blootgesteld [illegible]

(Wij nemen de vrijheid den [illegible]graaf aan te merken, dat er nu minder dan ooit gevaar bestaat tot bedoelde slavernij. Indien er eene overheerschning te vreezen is, dan is het niet die der geestelijkheid want daaraan denkt niemand ernstig.)

— Het Franesche eskader onder het bevel van den prins de Joinville hetwelk sedert den 15 ter reede van Cadix lag, heeft twee dagen later die reede met zooveel overhaasting verlaten, dat men onderscheidene officieren, die met toestemming hunner supérieuren de omstreken van Cadix waren gaan bezoeken, aan land heeft gelaten. Eene stoomboot was in de haven teruggebleven, waarschijnlijk om de achterblijvers af te wachten. Men zegt dat het berigt van de aankomst van een Engelsch eskader te Tanger tot dit overijld vertrek heeft aanleiding gegeven.

—Volgens de jongste berigten uit Marokko is dit rijk aan de volslagenste regeringloosheid ten prooi.

— De kamer der pairs heeft in hare zitting van den 29 het wetsontwerp betrekkelijk den spoorweg naar Straatsburg goedgekeurd.

— De Fransche dagbladen deelen de volgende kennisgeving mede, welke de hertog van Bordeaux bij gelegenheid van het overlijden van den hertog van Angoulême [illegible]aaf van Marne [illegible] vreemde [illegible]overheden [illegible]gezonden heeft:

»[illegible]r een lood van den [illegible]Loma, het hoofd van het huis van Bourbon geworden, beschouw ik het als eenen pligt om tegen de verandering te protesteren, welke in Frankrijk in de wettige orde van troonsopvolging is gemaakt, en te verklaren dat ik nimmer afstand zal doen van de regten, die ik volgens de *oude Fransche statuten* door mijne geboorte verkregen heb.

» Deze regten zijn met *groote pligten* verbonden, die ik met Gods genade zal weten te volbrengen; nogtans wil ik die niet eerder uitoefenen dan wanneer de Voorzienigheid mij, naar mijne overtuiging, roepen zal om waarlijk *nuttig* voor Frankrijk te zijn.

» Tot op dat tijdstip [illegible]n ik voornemens in ballingschap, waarin ik gedwongen ben te leven, slechts den titel van *graaf van Chambord* te voeren; dien heb ik bij mijn vertrek uit Frankrijk aangenomen; dien wensch ik in mijne betrekkingen met de hoven te houden."

— De prins De Bo He, zoon van den koning van Tassou, en zijn landsman I Ta Tow, [illegible] sedert te Rouen de belangstelling op. De Bo He is van een open en opgeruimd karakter, hetwelk sterk afsteekt bij de ernstigen en bijna droefgeestige stemming van I Ta Tow. Beiden zijn overigens zacht van aard en geven [illegible] herhaling hun genoegen te kennen in Frankrijk gekomen te zijn. In hun land is het een groot blijk van geestelijkheid; wanneer men iemanden naam [illegible] De Bo He heeft dan ook den [illegible] verzocht hem een' Fransch[illegible] te geven; zij heeft onder degenen, welke aan hun voorstelde, die van Francois verkozen. I Ta Tow wil Leon genoemd worden, naar den naam des broeders van den kapitein, welken hij zeer [illegible] is geworden.

Vernomen hebbende, dat er zondag den 28 groote volksfeesten zouden gevierd worden, gaven zij hun verlangen te kennen daaraan naar hunne wijze deel te mogen nemen. Zij zullen op de Seine voor de Kours de la Reine een waterspel uitvoeren, zoo als in hun land gebruikelijk is in een bootje, dat zij mede hebben gebragt. Het is eigenlijk een naaien en stikken van een boom, op eene [illegible]oovige wijze bewerkt. Zij zullen zich in hunne nationale dragt uitdoschen, dat is met snoeren van tijgertanden en ijzeren armbanden.

BELGIE

Een agent van politie te Brussel, die in zijnen wijk belast was met de telling der aan belasting onderhevige honden, levert zijne lijst aan het [illegible]rale bureau in. Men merkt hem op, dat het getal blijkbaar te gering is en dat bij de stedelijke finantien, mitsdien benadeeld. — Hij blijft beweren zijne opneming en opgave in gemoede gedaan te hebben. — Men blijft hem volhouden dat het getal te gering is. — Eensklaps wordt het hem helder voor de oogen. — Men heeft mij bedrogen, roept hij uit; men heeft de dieren voor mij verscholen, maar ik zal ze hebben, geeft mij slechts acht dagen tijd. — Na verloop van slechts vijf dagen komt hij zegevierende terug, met eene lijst viermaal zoo groot als de vorige; — maar zijne stem is weg, hij is niet in staat om te spreken. — Ongevraagd, wat hem in zulk een' drom van tijd gebragt mag hebben, geeft hij zoo goed hij kan, met een piepend, heesch geluid te kennen, dat hij, zoo dikwijls hij de verklaring ontving, dat men geen honden had, op de binnenplaatsen der trapen is gaan staan blaffen en keffen, zoo dat de meest doove en het verscholene honden uit moesten tegenblaffen en keffen. — Het budget [illegible] eene premie op zulk eene bijzondere diensttellende, heeft het stads bestuur

thans ijverigen agent, met drie dagen extra-traitement beloond. (*Comm. Belge.*)

NEDERLAND

's GRAVENHAGE. Z. M. de koning is den 28n. per extra spoortrein, uit deze residentie overgebracht naar Soestdijk, vertrokken. Ten 5 ure des morgens had de koning deze stad verlaten en in 1 uur en 25 minuten heeft Z. M den weg van 's Gravenhage naar Amsterdam afgelegd.

's Avonds laat, ten half twaalf ure, is hoogstdezelve weder uit Amsterdam vertrokken en vóór een ure was de koning alhier teruggekeerd.

— Te Koevorden is een aanzienlijke diefstal gepleegd ten huize der weduwe M. J. de Jongh, door het ontvreemden van een gesloten reiskoffer, hetwelk gestaan had op een zoldertje boven de bedstede, en waarin zich bevonden aan kontanten *f* 2400, 24 zilveren lepels, 20 dito vorken, 12 dito theelepeltjes, 2 dito bekers, 2 dito zoutvaten en 1 paar gouden boekkrappen.

— Uit Berlijn wordt geschreven, dat prinses Frederik der Nederlanden uit die stad naar de provincie Gelezie is vertrokken.

— Den 25 Julij heeft te Middelburg plaats gehad de aanbesteding eener nieuw te bouwen Roomsch-Katholieke kerk, op het terrein van het daarvoor te breken huis in de lange Noordstraat, hetwelk is aangenomen door W. van Uije en zonen, voor eene som van *f* 38,400.

Uittreksel

uit het verslag der gedeputeerde staten over den staat der provincie Noord-Brabant gedurt julij 1843 tot julij 1844.

Krankzinnigen-huizen.

Naar aanleiding der wet van den 29 mei 1841, (*Staatsblad* No. 20), zijn, bij koninklijk besluit van 25 junij 1843, (*Staatsblad* No. 28), tot bewaarplaatsen aangewezen:

a. Het verbeterhuis te 's Hertogenbosch, thans bestuurd door den heer J. Rippens aldaar, voor krankzinnigen van beide kunne.

b. Het huis Padua, genaamd de Kluis, te Boekel, alleen voor krankzinnige mannen.

Zijnde tevens bij dat besluit verklaard geworden, dat het zinneloozhuis te 's Hertogenbosch, voorloopig behoort tot de bewaarplaatsen, bij de gezegde wet bedoeld, voor krankzinnigen van beide kunne.

Er bestaat echter vooruitzigt, dat het laatstgemelde gesticht onder de geneeskundige zal kunnen gerangeerd worden; hebbende het kollegie van regenten over de Godshuizen te 's Hertogenbosch aan hetwelk het beheer van hetzelve behoort, dezelfs geneigdheid aan den dag gelegd, om daaraan de uitbreiding en verbetering toe te brengen die daartoe vereischt wordt, waarvoor dan ook bereids een plan is ingezonden; kunnende men zelfs de hoop voeden, dat in afwachting van de aan te brengen vermeerdering van uitgebreidheid, eene voorloopige opening van dat gesticht onder de geneeskundige zal kunnen ingewilligd worden.

Staat van het getal der inrichtingen van weldadigheid, banken van leening, spaarbanken enz.

De uitgaven der onderscheidene in dit gewest aanwezige godshuizen, met uitzondering van de ziekenverpleghuizen, waarvan afzonderlijke melding wordt gemaakt, zoo ook met uitzondering van 8 gestichten, waarvan de gevraagde inlichtingen niet zijn kunnen verkregen worden, bedroegen de som van *f* 77,850,77 en de middelen, waardoor die uitgaven werden voorzien, de som van *f* 88,175,60.

De bevolking dier gestichten, ten getalle van 2668, moet aldus verdeeld worden: 115 oude lieden, 12 gebrekkigen en 220 kinderen.

De uitgaven der bestaande gast- of ziekenhuizen hebben beloopen de som van *f* 43,273,11 en de inkomsten de som van *f* 44,711,80.

Het getal der verpleegden in die inrichtingen 1228, en dat der verpleegdagen 76,916.

Het getal der administratien van de huiszittende armen bedroeg 310, en wel in de steden 31, en op plaatsen lande 279, zijnde uit dat getal in de jaarlijksche 67 administratien geene inlichtingen gesuppediteerd hebben.

Voor zoo verre die inlichtingen verkregen zijn, bedroegen de uitgaven de som van *f* 333,294,08; *f* 37,407,61, voor onderhoud van gebouwen en verdere lasten, waarmede de eigendommen en inkomsten bezwaard zijn, en voor kosten van administratie; voorts, *f* 278,115,83 voor onderhoud van allerlei aard, begrafeniskosten daaronder begrepen, *f* 953,02 voor aflossing en renten van opgenomene gelden; *f* 10,039,09 voor belegging van gelden, hetzij op hipotheek, hetzij door aankoopingen vaste goederen of effekten, hetzij op andere wijze en voor de op de aangekochte effekten verschenen en bijbetaalde renten, en eindelijk *f* 6778,52 wegens verschillende uitgaven.

De middelen waardoor die uitgaven werd voorzien beliepen de som van *f* 352,287,25, verdeeld als volgt:

f 190,452,41 wegens inkomsten van bezittingen van allerlei aard en toegekende regten; *f* 33,845,29 wegens kollekten en giften; *f* 4252,80 wegens subsidien van de gemeenten, en *f* 168,45 wegens subsidien van de provincie of van den staat; voorts *f* 500,00 wegens opgenomene gelden; *f* 9,609,93 wegens erlangde aflossingen van hipotheken en den te gelde gemaakte inschulden, effekten en andere bezittingen en der daarop verschenen en ontvangen renten, en eindelijk *f* 33,228,47 wegens verschillende ontvangsten.

Het getal der bedeelden bedroeg 29,701 en wel 13,345 die gedurende het geheele jaar onafgebroken zijn bedeeld geweest, en 16,356 welke in den loop van het jaar slechts tijdelijk werden bedeeld.

Het getal der armscholen was 6. Op die scholen is aan 2200 kinderen onderwijs gegeven, namelijk: 1,148 van bedeelde, en 1062 van niet bedeelde doch behoeftige ouders.

Bovendien heeft een getal van 6,721 kinderen gratis onderwijs genoten op de lagere scholen in de gemeenten, en wel 3002 van bedeelde en 3719 van niet bedeelde doch behoeftige ouders; terwijl ook nog 853 kinderen op 9 lagere scholen, aan particulieren behoorende, 2250 kinderen op 15 vrijscholen, waaronder begrepen zijn 1496 kinderen op 6 te Tilburg, Oss, Helmond en Mierlo gevestigde zondagscholen, gratis onderwijs erlangd hebben.

De kosten daaraan besteed beliepen *f* 9,053,60, nomelijk *f* 4,366,16 door gemeentebesturen, *f* 4,622,44 door aanbestugen en *f* 65,00 door particulieren bij inschrijving.

Op de te 's Hertogenbosch en te Grave bestaande werkscholen werden 195 kinderen kosteloos opgenomen.

De uitgaven hebben bedragen *f* 818,0[illegible], als: *f* 94,00 voor onderhoud van gebouwen; *f* 142,00 voor aankoop van gereedschappen en werkstoffen; *f* 152,00, voor premien wegens betoonde vlijt en werkzaamheid, en *f* 500,00 voor verdiend arbeidsloon.

De middelen waardoor in de uitgaven is voorzien geworden, bedroegen *f* 820,00, en wel, wegens inkomsten van bezittingen van allerlei aard en toegekende regten *f* —, wegens opbrengst van het werk, *f* 600,00; en wegens door de algemeene armbesturen verleenden onderstand *f* 220,00.

De te Breda onder bescherming van H. M. de koningin in 1841 tot stand gekomene maatschappij, welker strekking is leniging en opbeuring van behoeftigen, door het verschaffen van werk aan dezelven, beantwoordde aan het doel der inrichting. Hare ontvangsten, inbegrip van het saldo van vorige rekening ad *f* 2,215,75, beliepen de som van *f* 10,353,32, waarvan echter moet afgetrokken worden de som van *f* 3,006,66, wegens in voorraad zijnde vervaardigde goederen, gelden in kasse gebleven, uitstaande pretentien enz.

Het getal der bestaande banken van leening is 10. De directeuren hebben geleid, om de leenbank te 's Hertogenbosch, na het eindigen van den pachttermijn met 1 januarij 1844, aan den toenmaligen pachter op nieuw onderhands te verpachten.

De termijn van verpachting der bank te Grave in den loop van dit jaar eindigende, is de openbare verpachting daarvan voor den tijd van zes jaren op nieuw toegestaan.

De verpacht-termijn voor de bank te Heusden zal mede in dit jaar eindigen. Een verzoek van het plaatselijk bestuur, om de pacht onderhands aan den tegenwoordigen pachter te kontinueeren, is nog in overweging gebleven.

De onder eigen beheer staande beleenbank te Breda, heeft in 1843 gewerkt met een kapitaal van *f* 54,300,00. Hare uitgaven hebben bedragen *f* 5,310,03, en de ontvangsten *f* 6,435,45; zoodat dezelve eene zuivere winst heeft gelaid van *f* 1,026,42.

De spaarbanken te 's Hertogenbosch en te Breda blijven gunstig werken. Het getal der deelnemers in eerstgemelde stad, bedroeg op het einde van het afgeloopene jaar 407, en is dus gedurende het jaar 1843 met 69 deelnemers, genoegzaam allen van de klasse van arbeiders en dienstboden, vermeerderd. Te Breda was het getal deelnemers op datzelfde tijdstip 83, en dus mede in den loop van 1843 met 25 vermeerderd.

De aan deelnemers in den loop van 1843 terugbetaalde gelden, hebben beloopen de som van *f* 8,366,38, en de in dat jaar ingebragte gelden de som van *f* 15,508,33.

Die banken hadden op den 31 december 1843 te goed de som van *f* 51,012,66, en waren op dat tijdstip verschuldigd de som van *f* 42,843,45; zoo dat het reserve-fonds een zuiver bedrag had van *f* 8,192,21, als: te 's Hertogenbosch *f* 6,917,59, te Breda *f* 1,281,62.

Het genootschap van moederlijke weldadigheid, onder bescherming van H. M. de koningin, is in [illegible] werkzaam geweest.

Het getal der inschrijvers of kontribueerende leden bedroeg 724, verdeeld in 82 kontribueerende en werkende leden, en in 256 gewone en 386 buitengewone leden.

De uitgaven beliepen de som van *f* 1,992,66, en de middelen, waardoor in dezelve is voorzien, daaronder begrepen eene bijdrage van H. M. de koningin ad *f* 200,00, eene subsidie uit de provinciale fondsen van *f* 500,00, in het geheel *f* 2,025,33, zoodat op het einde van het jaar een batig saldo van *f* 32,66 [illegible].

Het onderlinge lijfrenten-fonds [illegible] en ongehuwden uit den min- en meervermogenden stand, te 's Hertogenbosch gevestigd, telde in het afgeloopene jaar 66 deelnemers. Het getal der gepensioneerden beliep 8 en de aan hen uitbetaalde gelden de som van *f* 550,00.

De pensioenen der weduwen, voor de 2e en 3e afdeelingen van dat fonds, ondergingen eene korting van 50 percent.

Het getal der zieken [illegible] was 18. Het getal der [illegible] was 1087 op den 31 december 1843, en 169 personen hebben uit dezelve onderstand genoten.

De uitgaven bedroegen *f* 6,54[illegible] en de ontvangsten *f* 3,180,82.

Het instituut voor [illegible] te Herlaar blijft [illegible] beantwoorden.

[illegible] bevonden zich in hetzelve 72 kweekelingen. Van dezelven er in den loop van het jaar ontslagen of overleden 13, terwijl 8 [illegible] in het gesticht zijn opgenomen, zoo dat [illegible] laatsten december 1843 aanwezig waren 67, zijnde 6 minder dan op den 1[illegible] van dat jaar, en 6 waar voor het verpensioenbedrag betaald [illegible] door welke het kostgeld gedeeltelijk betaald, en 55 [illegible] opgenomen waren.

De middelen, tot bestrijding der uitgaven bedragen *f* 18,371,08, en beliepen de som van *f* 18,408.79, als:

f 1,000,00 uit de provinciale fondsen;
– 4,435.00 uit [illegible]ingen;
– 2,346.10 aan [illegible];
– 10,627.69 aan [illegible] ontvangsten;

zoodat er een [illegible] saldo bestaat van *f* 37,71.

Over het [illegible], immers [illegible] ten platten lande, [illegible] armoede niet toe, en daartoe [illegible] gunstig [illegible] de zachte winter en de lagere [illegible]

der levensmiddelen, zoo ook, dat men eenige meerdere levendigheid in enkele fabrijkplaatsen mogt bespeuren, en meer vooral, dat de ontginning van inkulte gronden aan vele arme lieden werk en brood aanbragt.

Er kwam ten voordeele van gemelde maatschappij tot stand, welker doel is, de verbetering van den toestand der bewoners van de nieuw opgerigte kerkelijke gemeente *St. Willebrord*, (het zoogenaamde *Heike* of *klein Amsterdam*), behoorende onder de gemeenten *Etten Rucphen* en *Sprundel*. Het is aan U. E. G. A. bekend, wat reeds vroeger voor de godsdienstige en zedelijke leiding en opvoeding dier bewoners, inzonderheid voor het aankomende geslacht onder dezelven, is verrigt, en dit zal hoofdzakelijk ondersteund en bevorderd worden, door de pogingen welke die maatschappij zal aanwenden, om de kinderen dier bewoners, nadat zij opvoeding zullen genoten hebben, en wel de jongens bij goede werkbazen en de meisjes in goede diensten te plaatsen.

Het reglement voor die maatschappij mogt Zijner Majesteit goedkeuring verwerven.

Door de zorgen van eenige dames te Breda, werden eenige voorwerpen bijeen gebragt, tot welker verloting de vereischte vergunning werd verkregen, waarvan de opbrengst heeft gestrekt ten voordeele van eene aldaar gevestigde armschool voor behoeftige meisjes.

De stedelijke besturen werden door ons aangemoedigd, om daar waar zulks nog niet mogt plaats hebben, schikkingen te maken, ten einde in den nood van vele rijks gepensioneerden, door het verstrekken van voorschot op derzelver pensioen, tegen onderpand van het certifikaat van inschrijving te hulp te komen.

Wederom zijn een groot getal schuldvorderingen, wegens in België verleenden onderstand aan behoeftigen ten laste onzer gemeenten ingekomen, waaraan dezerzijds het vereischte gevolg werd gegeven, en welke schuldvorderingen, voor zoo verre die niet aan kontestatie onderhevig waren, thans zaam allen recht zijn ontvangen.

Gaarne zouden wij dit ook vermelden ten opzigte der schuldvorderingen van gelijken aard, die door onze gemeenten ten laste van België zijn ingediend geworden; doch, met eene zeer geringe uitzondering, zijn die tot hiertoe nog onvoldaan gebleven, en dit levert veel bezwaar voor de armen-administratien op, die ten gevolge der wanbetaling, buiten staat gesteld hunne administratie gaande te houden.

Het hierbij overgelegd wordende algemeen overzigt omtrent de verëvening der komptabiliteit van de algemeene armen-administratien, en een gelijk overzigt van de gearresteerde begrootingen van ontvangsten en uitgaven over het nu loopende dienstjaar, zullen U. E. G. A. doen zien, dat deze belangrijke aangelegenheid goed behartigd wordt.

Wij leggen tevens hierbij over, tenen staat der ontvangsten, gedurende het jaar 1843, aan liefdadige en andere openbare stichtingen verleend tot aankoop, vervreemding en ruiling van goederen, of tot belegging van fonden, alsmede eenen staat van dit jaar verleende autorisatien aan soortgelijke gestichten, tot het aanvaarden van legaten en donatien, waarvan de waarde het bedrag van *f* 141,75 niet te boven gaat.

Wij zouden in herhalingen moeten vervallen, wanneer wij op nieuw zouden gewagen van de loffelijke wijze waarop de onderscheidene armen-administratien over het algemeen hunne taak blijven verrigten.

In een opzigt echter verdienen eenigen hunner vermelding, namelijk dat zij hunne zucht om de aan hunne toevertrouwde belangen te behartigen, te verre drijven, en niet altoos op eene kiesche wijze te werk gaan in de afwering van den last van het onderhoud van behoeftigen, maar die wel eenmaal het bezigen van ongeoorloofde middelen op andere gemeenten trachten over te brengen, hetgeen, wanneer wij dit, het onderstands-domicilie van behoeftigen te bepalen, hebben, noodwendig een meer omslagtig onderzoek vordert, en onze beschikkingen ten dien aanzien juist niet veraangenaamd.

Met genoegen mogten wij U. E. G. A. hiervan verwaren, dat de regering er op bedacht is, om nieuwe wettelijke verordeningen te provoceeren omtrent de aanwijzing der plaats waar de behoeftigen in den algemeenen onderstand deelen kunnen, bij welke verordeningen, waaromtrent wij nog de gelegenheid worden gesteld ons gevoelen uit te brengen, wel het hoofdbeginsel zou behouden worden, waarop die wet van 28 november 1818, (staatsblad no. 90), rust, doch waarbij zouden wegvallen de eenige uitingen op dat hoofdbeginsel, in die wet vervat, welke, gelijk de ondervinding dit heeft geleerd, zoo veel aanleiding tot het bezigen van kwade praktijken geven.

Het zou als voorbarig kunnen beschouwd worden, indien wij hieromtrent reeds nu in verdere bijzonderheden zouden treden. Ons daarvan te houdende voegen wij hier alleen den wensch bij, dat de nieuwe wet, in hare toepassing op de voorkomende gevallen mindere zwarigheden zal mogen opleveren, dan uit de nu nog bestaande voortvloeijen.

Advertentien.

*** De Notaris JOH. DE BERGH, te *'s Hertogenbosch*, zal aldaar, op de stalle Haven bij de Aschschuur, op *Vrijdag den 9 Augustus* 1844, des morgens ten 9 ure, verkoopen, eene zeer schoone partij TIMMERHOUT, van allerlei aard.

MEN VERLANGT TEN SPOEDIGSTE
twee bekwame ZILVER-SMIDS-KNECHTS,
(GROOTWERKERS.)
Die hiertoe genegenheid hebben, kunnen zich vervoegen bij den Drukker en Uitgever dezes.

*** De ondergeteekende AGENT der *BRUSSELSCHE BRANDWAARBORG MAATSCHAPPIJEN* (op premiën en onderlinge), ontwaard hebbende, dat er van tijd tot tijd *door zekere personen, wier beweegredenen ligtelijk door iedereen zullen worden doorgrond, immorele* en zelfs *strafbare* pogingen worden aangewend, om aan gezegde Brusselsche Maatschappijen hare geabonneerden te doen verliezen, waarschuwt daartegen een ieder, die men trachten zal door logenachtige verzinselen te subornëren, met verzoek dat men zich tot den ondergeteekenden vervoege, teneinde hij in staat zij, den laster te wederleggen, en bij genoegzaamheid van bewijs, voor den regter te vervolgen.

En dewijl hij er voorts op gesteld is aan de talrijke verzekerden der twee Brusselsche Maatschappijen te toonen, dat men valsche en lasterlijke redenen heeft gebezigd, om de gezegde Maatschappijen in hunne kredietlijn te doen dalen, zoo verbind hij zich, om binnen zeke kennisgeving in dezelfde dagblad, te verwittigen van het aanstaande tijdstip, waarop hij de vereende rekeningen van beide Maatschappijen voor het op 30 Junij ll. verschenen verzekeringsjaar zal hebben ontvangen, opdat de verwaarborgden, door kennisneming hiervan, zich zelven zouden kunnen overtuigen, dat *alle* branden *zonder eenige uitzondering*, als naar gewoonte, geregeld zijn geworden, kunnende de ondergeteekende reeds van nu af aan het publiek kennis geven, dat die regelling werkelijk tot volle en geheele voldoening van de belanghebbenden heeft plaats gehad.

's Hertogenbosch den 30 *Julij* 1844.

De Agent voornoemd,
A. J. M. VAN DEN BOGAERT.

FRANSCHE KOSTSCHOOL, VOOR JONGE HEEREN,

Te **Baarle-Nassau**, (*Prov. Noord-Braband*).
3 uren van *Tilburg* en 4 uren van *Breda*.

Men onderwijst alles wat tot eene beschaafde opvoeding behoort, betalende men voor Kost- en Leergeld, met inbegrip van Linnennaad en Wasch, slechts *f* 166.

De geschiktheid des lokaals, — de gezonde ligging der plaats, — de toenemende tevredenheid van ouders en voogden, — de vorming van zoovele jonge lieden voor Handel, Administratie en hoogere studiën, geven den ondergeteekenden de nederige vrijheid, deze annonce op nieuw te doen plaatsen.

Men wende zich ook tot de WelEerwaarde Heeren: *G. de Kater*, Pastoor te Baarle-Nassau; *W. Oomen*, Pastoor en School-Opziener te Breda; .... *Bekkers*, Pastoor te Nijmegen, ... *van Giesen*, Pastoor te Amsterdam, parochie Mozes en Aäron; .... *van der Burg*, Pastoor te Woerden, en .... *van der Heijden*, Pastoor te Chaam.

Aanvang van den nieuwen Cursus 20 September.

De Bestuurder, F. K. B. DE PAEUW.

*** Heden werd deze gemeente andermaal door eenen brand geteisterd. Een echtgenoot en vader van een talrijk kroost, staart met zijne hoogzwangere vrouw in diepen armoed, op de puinhoopen van zijne have en goed, welke geheel door de vlammen is verteerd; ter naauwernood mogt hij en de zijnen het leven redden, want een diepbaar wichtje was binnen weinig uren zoodanig in gewend, dat hetzelve zich in de kommerlijke omstandigheden bevindt; door dit onheil zijn dan ook deze lieden tot de diepste armoede vervallen, daar de vader een Verwer en Glasinzetter van beroep, ook zijn middel van bestaan, voor dit oogenblik is verbrand; zijn aanzienlijke voorraad van verwhoffen benevens alle deszelfs gereedschappen zijn door de vlammen vernield, en treurig en bang blikt hij de toekomst tegen. — Maar neen! ..... reeds hebben *Nistelrode's* ingezetenen en andere menschenvrienden gebond, dat toebvaardigheid nog de grondtrek van Neerlands karakter is, maar hunne offers kunnen niet geheel de schade dekken. — De ondergeteekenden hebben zich dan ook tot eene kommissie gevormd, om der lijdende menschheid ter hulp te zijn en roepen ook de liefdadigheid van Neerlands ingezetenen op de meest dringende wijze in, hier gening te brengen ook, zal met warme dankbaarheid ontvangen en ten nuttigsten einden worden besteed met welker ontvangst de uitgever dezer Courant zich wel heeft willen belasten.

Welaan! dan Menschenvrienden, reikt uwe hulpzame hand aan het droevig huisgezin en smaakt het loon van welgedaan te hebben.

Nistelrode, den 11 *Julij* 1844.

A. VAN STRATUM, Burgemeester.
J. PRINSEN, Pastoor.
W. C. VAN IMMESEN, Heel- en Vroedmeester.
H. VAN DEN AKKER, Plaatselijk Ontvanger.

Graanmarkt van 's Hertogenbosch

van Donderdag, Vrijdag en Zaturdag,
den 25, 26 en 27 Julij 1844.

Rogge, er was van dat product, eene teenemaal zienlijke hoeveelheid door den meijereischen landman aangevoerd, doch uithoofde men spoedig den rogge van den oogst van dit jaar in ruime mate ter markt denkt aan te treffen, was de stemming voor oude rogge flaauw, en de laadman, wilde hij verkoopen moest zich eene prijsvermindering van 20 à 30 cents per mud laten welgevallen.

Boekweit, was matig aangebragt, en nagenoeg prijshoudend gebleven.

Haver, niet ter markt; de navolgende prijzen zijn besteed geworden, per Nederlandsch mud als:

ROGGE. . . . . *f* 4,35 à *f* 5,15.
BOEKWEIT. . . . . = 4,65 = = 5,10.

Er zijn zes karren met nieuwe Rogge aangevoerd geweest, waarvan de 1e kwaliten, als van een buitengewoon wigt zijnde, aan *f* 6.35 en die van minder wigt, doch mede goede soort, aan *f* 6.15 *f* 6.35, zijn verkocht geworden.

Peesuantive waarde op wigt:

ROGGE van 69, N. P. *f* 5,65, van 71, N. P. *f* 5,90
BOEKW. » 67, » » 4,75, » 69, » » 5,60
HAVER » 41, » » 2,30, » 42, » » 2,55

Zijnde de middelprijs van de Rogge, waarnaar de zetting van het brood op Donderdag den 25 dezer is geschied 5,12½.

De 3 Nederlandsche ponden Roggebrood 26½ Cts
Het Nederlandsch pond Boter *f* 0,50 à *f* 0,58

BEURS VAN AMSTERDAM.

Maandag 29 Julij, ten vier ure.

W. S. 2½ pCt. 61⅛, ½. Nieuwe 3 pCt. 74⅝, ⅛. Ditto reso. 3 pCt 74½. Ditto 5 pCt 100⅜. Synd. 4½ pCt 99⅛. Ditto 3½ 87⅝. Handelm. 104½, 105. Ditto 100. Ditto 96 Rijn Spoorw. 104. Aand. Holl. Spoorw. 100. Ard. 85 p. 20. Ditto Coupon 2½, 25½. Ditto L. 2½ pCt. 45, 44⅝. Oude Kansen 40⅞. Ditto 4 pCt. Do. zonder Coup. Braziliën 100 p. st. 83½. Mexiq. 33½. Columb. ex Ven. 11.

Gedrukt bij D. A. A. DE ROOY